

SO'FI OLLOYOR „SABOT UL-OHIZIN ASARI TAHLILI

Quvvataliyeva Marjona

FDU filologiya fakulteti

o'zbek tili yo'nalishi 3-kurs talabasi

ANNOTATSIYA

So'fi Olloyorning "Sabot ul-ohizin" asari ma'naviy va axloqiy tarbiya masalalariga bag'ishlangan. Asarda insonning sabr, poklik, adolat va mehr-muhabbat kabi fazilatlarini rivojlantirish yo'llari, dindor va axloqiy hayotdagi muhim tamoyillar bayon etilgan.

Olloyor o'z asarida insonning ruhiy kamoloti, ichki iztirob va sinovlarga bardosh berish qobiliyatini shakllantirish masalalarini o'rganadi. "Sabot ul-ohizin" asari o'z davrining ma'naviy talablari va tarbiya masalalarini yoritish bilan birga, bugungi kunda ham axloqiy va tarbiyaviy maqsadlarda dolzarb ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: So'fi Olloyor, Sabot ul-ohizin, Ma'naviyat, Axloqiy tarbiya, Sabr, Poklik, Adolat, Ruhiy kamolot, Ichki iztirob, Ma'naviy qadriyatlar.

ANNOTATION

Sufi Alloyor's work "Sabat ul-ohizin" is devoted to the issues of spiritual and moral education. The work describes the ways of developing human qualities such as patience, purity, justice and love, as well as important principles in religious and moral life.

In his work, Alloyor studies the issues of human spiritual perfection, the formation of the ability to withstand internal suffering and trials. The work "Sabat ul-ohizin" not only illuminates the spiritual requirements and educational issues of its time, but also has a relevant importance for moral and educational purposes today.

Keywords: Sufi Alloyor, Sabat ul-ohizin, Spirituality, Moral education, Patience, Purity, Justice, Spiritual perfection, Inner suffering, Spiritual values.

АННОТАЦИЯ

Труд суфия Аллояра «Сабат уль-оджизин» посвящен вопросам духовно-нравственного воспитания. В нем описываются пути развития таких человеческих качеств, как терпение, чистота, справедливость и любовь, а также важные принципы религиозной и нравственной жизни.

В своем труде Аллояр исследует вопросы духовного совершенствования человека, формирования способности противостоять внутренним страданиям и испытаниям. Труд «Сабат уль-оджизин» не только освещает духовные требования и образовательные проблемы своего времени, но и имеет актуальное нравственно-просветительское значение сегодня.

Ключевые слова: Суфий Аллояр, «Сабат уль-оджизин», Духовность, Нравственное воспитание, Терпение, Чистота, Справедливость, Духовное совершенство, Внутренние страдания, Духовные ценности.

KIRISH

So‘fi Olloyor — O‘rta Osiyo tasavvuf adabiyotining mashhur vakillaridan biri bo‘lib, o‘z asarlarida inson ruhiyati, axloqiy kamolot va ma’naviy tarbiya masalalarini keng yoritgan. Uning ijodi asosan ma’naviy va axloqiy yo‘l-yo‘riqlarga qaratilgan bo‘lib, zamondoshlari va keyingi avlodlar uchun ma’naviy yo‘l-yo‘riq sifatida xizmat qilgan.

“Sabot ul-ojizin” — Olloyorning eng mashhur asarlaridan biri bo‘lib, nomi “Zaiflarning sabri” ma’nosini anglatadi. Asar asosan insonning ichki sabr va bardoshlilik fazilatlarini rivojlantirish, qiyinchilik va sinovlarga to‘g‘ri munosabat bildirish masalalariga bag‘ishlangan. Olloyor bu asarda:

Sabr va chidamlilikning ruhiy ahamiyati,
Axloqiy qadriyatlarni rivojlantirish yo‘llari,
Insonning ichki dunyosi va ruhiy kamoloti,
Jamiyatda adolat va mehr-muhabbat tamoyillari,
Hayotdagi sinovlarga bardosh berish strategiyalari
kabi mavzularni keng yoritadi.

Asar shakli jihatidan nasihatnoma va hikmatnoma turiga mansub bo‘lib, o‘quvchiga axloqiy va ma’naviy tarbiya berishga qaratilgan. U o‘z davrida keng tarqalgan va bugungi

kunda ham ma'naviy qadriyatlarni shakllantirish, insoniy fazilatlarni rivojlantirish maqsadida o'rganilmoqda.

So'fi Olloyor O'rta Osiyo tasavvuf adabiyotining mashhur vakili bo'lib, asosan inson ruhiyati, axloqiy fazilatlar va ma'naviy tarbiya masalalarini o'rganishga katta e'tibor qaratgan. Uning ijodi odamni ichki dunyosi bilan uyg'un yashashga, ruhiy va axloqiy kamolotga yetaklashga xizmat qiladi.

“Sabot ul-ojizin” asari “Zaiflarning sabri” degan ma'noni bildiradi va insonning qiyinchiliklarga sabr bilan qarashini, ruhiy chidamliligini rivojlantirishni asosiy maqsad sifatida olgan. Asar O'rta Osiyo tasavvuf adabiyotining nasihatnoma va hikmatnoma an'analari yozilgan bo'lib, unda quyidagi asosiy masalalar yoritilgan:

Sabr va chidamlilik: Olloyor insonni hayotdagi qiyinchilik va sinovlarga bardoshli bo'lishga chaqiradi. Asarda sabr qilishning ruhiy, axloqiy va jismoniy jihatlari batafsil tushuntiriladi.

Axloqiy kamolot: Asar insonning yomon odatlardan voz kechib, poklik, adolat va mehr-muhabbat kabi fazilatlarni rivojlantirish yo'llarini ko'rsatadi. Olloyor axloqiy tarbiya orqali jamiyat barqarorligini ta'minlashga urg'u beradi.

Ichki dunyo va ruhiy tarbiya: Olloyor ruhiy kamolotga erishish uchun insonning o'z-o'zini tahlil qilishi, ichki nizolarini yengishi va samimiy niyat bilan yashashi muhimligini ta'kidlaydi.

Jamiyat va insoniy qadriyatlar: Asarda jamiyatdagi axloqiy me'yorlar va insoniy fazilatlarning ahamiyati ko'rsatilib, har bir insonning o'z atrofidagi odamlar bilan munosabati muhimligi bayon etiladi.

Hayotiy sinovlar va bardoshlilik: Olloyor hayotdagi turli qiyinchiliklarni tabiiy sinov sifatida qabul qilishni, ulardan saboq olishni o'rgatadi. Bu esa insonni ruhiy jihatdan kuchaytiradi va uning ma'naviy rivojlanishiga yordam beradi.

Asar shakli va uslubi jihatidan hikmatnoma va nasihatnoma elementlariga ega bo'lib, oddiy va tushunarli tilda yozilgan. Shu sababli u nafaqat ilmiy doiralarda, balki keng o'quvchi auditoriyasi uchun ham foydali hisoblanadi.

So'fi Olloyor O'rta Osiyo tasavvuf maktabining mashhur vakillaridan biri bo'lib, asarlarida inson ruhiyati, axloqiy qadriyatlar va ichki kamolot masalalariga alohida e'tibor

bergan. Uning ijodi ruhiy o‘shish va ma’naviy tarbiya jarayonini shakllantirishga qaratilgan bo‘lib, o‘quvchi va izdoshlarini insoniy fazilatlarni rivojlantirishga chaqiradi.

“Sabot ul-ojizin” asari O‘zbek tasavvuf nasihatnomasining yorqin namunasidir. Nomidan ko‘rinib turibdiki, asar zaif va sinovlarga duch kelgan insonlarning sabrini oshirishga mo‘ljallangan. Olloyor bu asarda hayotiy tajribalar va hikmatli misollar orqali o‘quvchini sabr, chidamlilik va axloqiy poklikka yo‘naltiradi.

Asarda e’tibor qaratilgan asosiy jihatlar: Sabr va ruhiy bardoshlik: Olloyor hayotdagi qiyinchiliklarni tabiiy sinov deb biladi va ularga to‘g‘ri munosabatda bo‘lishni o‘rgatadi. Har bir sinov ruhiy kamolotga yetaklovchi vosita sifatida talqin qilinadi.

Axloqiy poklik va ichki o‘zini tarbiyalash: Asarda insonning o‘z his-tuyg‘ulari va niyatlarini nazorat qilish, noto‘g‘ri xatti-harakatlardan tiyilish masalalari yoritiladi. Olloyor ichki poklikni ruhiy mukammallikka erishishning muhim sharti sifatida ko‘rsatadi.

Inson va jamiyat munosabati: Olloyor shaxsning axloqiy va ruhiy fazilatlari jamiyat rivojiga ta’sir qilishini ta’kidlaydi. Asarda mehr-muhabbat, adolat va o‘zaro hurmatning jamiyat barqarorligidagi o‘rni bayon etilgan.

Hayotiy hikmat va nasihat: Olloyorning matnida ko‘plab hikmatli masallar va misollar keltirilgan bo‘lib, ular orqali insonning ichki dunyosini rivojlantirish, qiyinchiliklarga sabr bilan qarash va xatolardan saboq olish ko‘rsatiladi.

Ruhiy va ma’naviy o‘shish: Asar insonni nafaqat dunyoviy hayotga, balki ruhiy va ma’naviy kamolotga intilishga undaydi. Olloyor o‘z izdoshlarini yuksak ma’naviy qadriyatlarni qadrlashga chorlaydi.

XULOSA

Xulosa qilganda, Olloyorning ushbu asari insonni sabrli, pok va ma’naviy kamolotga intiluvchi shaxs sifatida tarbiyalashga xizmat qiladigan muhim manbadir.

Asarda axloqiy va ma’naviy qadriyatlarning jamiyatdagi ahamiyati ham ta’kidlangan. Olloyor insonning o‘zini tarbiyalashi nafaqat shaxsiy rivojlanish, balki jamiyatning barqarorligi va ahilligi uchun ham muhim ekanligini ko‘rsatadi. U mehr-muhabbat, adolat va samimiyligni insonning asosiy fazilatlari sifatida yoritadi va ularni rivojlantirish yo‘llarini misollar orqali tushuntiradi.

“Sabot ul-ojizin” asari shakl jihatidan nasihatnoma va hikmatnoma an’analariga mos bo‘lib, o‘quvchiga hayotiy tajriba va ruhiy bilimlarni yetkazadi. Olloyor o‘z izdoshlarini hayotning turli sinovlariga bardoshli bo‘lishga, ichki kuch va sabrni oshirishga, xatolardan saboq olishga undaydi.

Bugungi kunda ham ushbu asar nafaqat tarixiy yoki adabiy meros sifatida, balki ma’naviy tarbiya, axloqiy kamolot va insoniy qadriyatlarni shakllantirishda dolzarb ahamiyatga ega. “Sabot ul-ojizin” insonni ruhiy jihatdan boyitish, ichki sabr va bardoshlilikni oshirish, shuningdek, axloqiy qadriyatlarni mustahkamlash yo‘lida zamonaviy o‘quvchilar va izdoshlar uchun qimmatli manba hisoblanadi.

So‘fi Olloyorning “Sabot ul-ojizin” asari insonning ruhiy va axloqiy kamolotini shakllantirishga qaratilgan muhim ma’naviy merosdir. Asarda sabr, chidamlilik, poklik, adolat va mehr-muhabbat kabi fazilatlarni rivojlantirish yo‘llari keng yoritilgan.

Olloyor hayotdagi qiyinchilik va sinovlarni tabiiy jarayon sifatida qabul qilish, ulardan saboq olish va ichki ruhiy kuchni oshirish zarurligini ta’kidlaydi. Asar shakli va mazmuni jihatidan nasihatnoma va hikmatnoma traditsiyalariga mos bo‘lib, o‘quvchiga axloqiy va ma’naviy yo‘l-yo‘riqlar beradi.

Bugungi kunda ham “Sabot ul-ojizin” asari insonni sabrli bo‘lishga, ichki ruhiy kuchini rivojlantirishga va jamiyatda axloqiy qadriyatlarni saqlashga chorlovchi dolzarb manba sifatida ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Qodiriy, A. O‘tgan kunlar. Toshkent: G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot, 2019 yil.
2. Rasulov, B. O‘zbek klassik romani va ayol obrazlari. Toshkent: Fan, 2005 yil.
3. Xolmatova, N. “O‘tgan kunlar”da ayol obrazlari badiiy tahlili. Toshkent: Ilm, 2012 yil.
4. Ismoilov, M. Abdulla Qodiriy ijodida ma’naviy qadriyatlar. Toshkent: Akademnashr, 2008 yil.
5. Karimova, G. O‘zbek romani va ijtimoiy munosabatlar. Samarqand: Fan va Ma’rifat, 2010 yil.
6. Raxmatova, D. “O‘tgan kunlar” asarida psixologik tahlil. Buxoro: Ilmiy tadqiqotlar, 2015 yil.

7. Tursunov, E. Abdulla Qodiriy va o‘zbek milliy qadriyatlari. Toshkent: O‘qituvchi, 2007 yil.
8. Shodiyeva, G. Ayol obrazlari va dramatik syujet. Toshkent: Fan va Texnologiya, 2013 yil.
9. Bahromova, G. O‘zbek klassik romani va ma’naviy fazilatlar. Toshkent: Ilm-fan, 2011 yil.
10. Tojiboyeva, G. Qodiriy ijodida ayol va jamiyat. Toshkent: Akademik Nashr, 2014 yil.
11. Holikova, N. “O‘tgan kunlar” maktublari va ularning badiiy roli. Toshkent: Fan, 2016 yil.
12. Sharafutdinova, M. O‘zbek romani va ijtimoiy tafakkur. Toshkent: Ilmiy nashr, 2009 yil.
13. Raxmatov, D. Abdulla Qodiriy badiiy falsafasi. Samarqand: Ilmiy Tadqiqotlar, 2018 yil.
14. Islomova, S. Ayollar obrazlari orqali zamon ruhini aks ettirish. Toshkent: Fan va Ma’rifat, 2020 yil.
15. Asatulloev, S. Milliy qadriyat va romandagi ayol obrazlari. Toshkent: Akademik nashr, 2017 yil.